

Måndagen den 22 Mars 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående beviljande af en brudgäfvä till Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Lovisa vid hennes förestående giftermål med Hans Kongl. Höghet Kronprinsen af Danmark; och

N:o 9, angående anslag för år 1869 till fästningsbyggnadsarbeten vid Carlsborg samt å Vestra Hästholmen.

Upplästes tre protokoll af följande innehåll:

Ar 1869 den 19 Mars sammanträdde Kamrarnes Valmän, för att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdags-ordningen, utse Riksdagens Fullmäktige uti Riksbanken, jemte suppleanter för dem; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Herr Fähræus, Olof Immanuel, f. d. Statsråd, med 48 röster.

Öfrige Fullmäktige:

Friherre Skogman, Carl Johan Alfred, Kapten på Kongl. Maj:ts Flottas Indragningsstat,

Herr Selander, Nils Haquin, Professor,

Grefve Lewenhaupt, Carl Magnus Casimir, Kapten.

Herr Lindroth, C. A., Grosshandlande,

Herr Ifvarsson, Carl, i Wärestorp, Hemmansegare, hvardera med 48 röster samt

Herr Fröberg, Johan Erik, Grosshandlande, med 24 röster, den sistnämnda efter lottning med Herr Leijonancker, F. W. E. C., Öfverstelöjtnant, som jemväl erhållit lika antal röster.

Suppleanter:

Grefve von Rosen, Fredrik Carl, f. d. Löjtnant, med 48 röster,
 Herr Nordenfalk, Carl, vice Häradshöfding, med 46 röster, samt
 Herr Rooth, Gustaf, Grosshandlande, med 24 röster, den sist-
 nämnda efter lottning med Herr Eberstein, Christian, Grosshandlande,
 som jemväl erhållit lika antal röster.

År 1869 den 19 Mars sammanträdde Kammarens Valmän, för att
 jemlikt 71 och 73 §§ Riksdags-ordningen, utse Riksdagens Fullmäg-
 tige i Riksgälds-kontoret, jemte suppleanter för dem; och befunnos,
 efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Grefve Hamilton, Henning Ludvig Hugo, f. d. Statsråd, med 45
 röster, sedan tre valsedlar förklarats ogiltiga.

Öfrige Fullmäktige:

Herr Kimmanson, Carl Leonard, Kammarrättsråd,	med 48 röster,
Herr Hierta, Carl Gustaf, Kapten,	" 48 "
Friherre Fock, Alfred Henrik Edvard, Professor	" 48 "
Herr Warburg, Samuel, Grosshandlande,	" 24 "
Herr Indebetou, Carl Gustaf, Bruksegare,	" 24 "
Herr af Wirsén, Thure, Öfverste,	" 24 "

de tre sistnämnda efter lottning med Herr Berger, A. A., Bruksegare,
 Herr Thyselius, C. J., President, samt Herr Andersson, Jan, i Jönvik,
 hvilka jemväl erhållit 24 röster.

Suppleanter:

Herr Almqvist, Bernhard, Grosshandlande, med 48 röster,
 Herr Arrhenius, Johan, Professor, med 48 röster,
 sedan ordningen dem emellan genom lottning blifvit bestämd, samt
 Herr Svanberg, Carl Theodor, Fabrikör, med 24 röster efter lott-
 ning med Herr Holmgren, Hjalmar, Professor, som jemväl erhållit
 24 röster.

År 1869 den 19 Mars sammanträdde Kamrarnes Valmän för att
 utse Tre styrelseledamöter, jemte Tre suppleanter, vid hvardera af
 Lånekontoren i Göteborg, Malmö och Wisby; och befunnos, efter val-
 förrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde:

*Vid Lånekontoret i Göteborg.**Styrelseledamöter:*

Herr Arvidsson, Christian, Grosshandlande, med 48 röster,
 Herr Mörner, Carl Otto Stellan, Öfverstelöjtnant, " 48 " samt
 Herr Grén, J. Olof, Grosshandlande, " 24 "
 efter lottning med Herr Rundbäck, Jöns, som jemväl erhållit 24 röster.

Suppleanter:

sedan två valsedlar förklarats ogiltiga,
 Herr Åvall, Joh. Ad., Handlande, med 46 röster,
 Herr Lewgren, Anders Wilhelm, Grosshandlande, med 46 röster,
 Herr Delbanco, Edvard, Fabriksidkare, med 23 röster, sedan ord-
 ningen emellan dem, som erhållit 46 röster, blifvit genom lottning
 bestämd.

*Vid Lånekontoret i Malmö.**Styrelseledamöter:*

Friherre Bennet, Wilhelm, f. d. Öfverste, med 48 röster,
 Herr Bager, Johan Petter, Handlande, " 48 " samt
 Herr Kiellander, Ludvig, Ryttmästare, " 24 " efter lott-
 ning med Herr Olsson, Jöns, i Nordanå, som jemväl erhållit 24 röster.

Suppleanter:

Herr Hedman, Gabriel, Handlande, med 47 röster,
 Herr Frick, Rudolf, Rådman, 45 "
 Herr Persson, Anders, i Burlöf, f. d. Riksdagsfullmäktig, med 24
 röster.

*Vid Lånekontoret i Wisby.**Styrelseledamöter:*

sedan en valsedel förklarats ogiltig,
 Herr Cramér, Rudolf, Konsul,
 Herr Bergman, Carl Johan, Lektor, och
 Herr Kolmodin, Gustaf, Landtbrukare, hvardera med 47 röster.

Suppleanter:

sedan en valsedel förklarats ogiltig,
 Herr Kolmodin, C. J., Handlande, med 46 röster,
 Herr Söderberg, Daniel, Theol. Doktor, " 46 " samt
 Herr Stenberg, Carl, Konsul, " 40 " sedan ord-
 ningen emellan dem, som erhållit 46 röster, blifvit genom lottning
 bestämd.

Uppå härefter framställd proposition, lades dessa protokoll till
 handlingarne; och skulle Riksdagens Kansli-deputerade genom proto-
 kollsutdrag om deras innehåll underrättas samt anmodas låta upp-
 sätta och till Kamrarne ingifva förslag till så väl förordnanden för
 de valde, som ock underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t om valen
 af Fullmäktige i Riksbanken och Riksgälds-kontoret.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 17 och 18 dennes bordlagda Utlåtande N:o 45, i anledning af väckta motioner om eftergift af Kronans rätt till danaarf efter tvänne personer.

Utskottets samtliga hemställanden biföllos.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 17 och 18 dennes bordlagda Memorial N:o 46, i anledning af återremiss å Stats-Utskottets Utlåtande angående afsöndring af jord från militieboställslägenheterna Sjöleden och Lökshuset samt bostället Tostarp, för att tilläggas exercisfältet Ljungbyhed.

Herr von Geijer: Sedan Första Kammaren återremitterat och Andra Kammaren bifallit Stats-Utskottets Utlåtande N:o 31, angående afsöndring af jord från militieboställena Sjöleden och Tostarp för att tilläggas exercisfältet Ljungbyhed, så har Utskottet i nu föreliggande Betänkande hemställt, att Första Kammaren behagade i frågan fatta beslut. Efter den praxis, som stundom här gjort sig gällande, tror jag att det icke hade varit något hinder för Utskottet att redan nu inkomma med ett sammanjemkningsförslag i enlighet med Riksdags-ordningens 63 § 2 mom. Då emellertid så icke skett, tillkommer det Kammaren att nu fatta beslut, och torde dervid böra tillses, att detta beslut blir sådant, att en sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga åsichter blir möjlig. Jag hade visserligen tänkt att i sådant afseende föreslå några mindre väsendtliga ändringar uti den Kongl. Propositionen. Men vid närmare eftersinnande tror jag det vara bäst att Första Kammaren håller på Kongl. Maj:ts Proposition i ämnet, och öfverlemnar åt Utskottet att emellan innehållet af den nådiga Propositionen och Utskottets af Medkammaren gillade förslag inkomma med sammanjemkningsförslag.

Mig synes det klart att, när Kronan, såsom här är fallet, behöfver åtkomma disposition öfver jord som förut blifvit af Kronan till tjänsteman under lön indelad, så kan den saken icke lämpligare beredas än som skett, det vill säga genom värdering af den årliga afgäld som motsvarar jordens afkastning, och derefter träffadt aftal, ej mindre med de tjänstemän som hafva jorden i bruk, än med de auktoriteter, hvilka om händer hafva förvaltningen af de boställen, hvartill jordlotterna höra. Är det så, att Riksdagen icke är nöjd med värderingen, så kan Riksdagen begära ny värdering och skulle den då försiggå enligt expropriationslagen, så blefve det säkerligen dyrare än om den Kongl. Propositionen antages. Är det åter så, att expropriationslagen, efter sin lydelse, icke här kan ega tillämpning — hvilket jag dock tror den kan — så torde det verkligen vara något vådligt att afslå Kongl. Maj:ts Proposition. Ty med detsamma lärer väl ock det erbjudande, som jordens innehafvare nu gjort, vara förfallet, i hvilken händelse dessa innehafvare sedermera kunna begära hvad de vilja, eller också måste expropriationslagen förändras så, att den får

tillämplighet äfven för sådana fall som här äro i fråga, hvilket icke kan ske så i hast, att hedlotterna nu kunna åtkommas.

Medan jag har ordet, ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att, då Kongl. Maj:t rörande dessa afsöndringar inkommit med Proposition till Riksdagen, har han hufvudsakligen önskat att få årliga afgälden till siffran af Riksdagen godkänd. Att, såsom Utskottet gjort, *ovilkorligt* förklara den föreslagna afgälden vara för hög, är det samma som att helt och hållet afslå den Kongl. Propositionen. Med undantag för förslaget om afgäldens belopp innehåller Propositionen icke något af vigt, ty Kongl. Maj:t kan naturligtvis i alla händelser vidtaga de åtgärder för det ifrågavarande ändamålet vinnande, som han kan finna erforderliga.

Då jag nu yrkar bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, vill jag blott tillägga, att arrendatorn af Tostarp uti till vederbörande ingifven kalkyl beräknat årsinkomsten utaf till detta boställe hörande hedlotter till icke mindre än 2,830 R:dr. Detta är otvifvelaktigt ganska högt beräknadt, men så har ock Arméförvaltningen lyckats åstadkomma en betydlig nedprutning, nemligen från 2,830 R:dr till 335 R:dr 24 öre, som Kongl. Propositionen upptager. Jag yrkar således, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i dess Betänkande N:o 31, så vidt densamma är stridande mot Kongl. Maj:ts Proposition i ämnet, ville samma Proposition bifalla.

Herr Brusewitz: Då denna fråga förra gången förevar inom denna Kammare, yttrade sig åtskillige talare i den syftning, att det vore önskvärdt, att Utskottet föreslagit det Kongl. Maj:t, utan afseende på arrendebeloppen för boställena, skulle få rätt att afsöndra dessa jordlotter. Då något annat förslag vid detta tillfälle icke uttalades, och då Andra Kammaren derefter fattat beslut i frågan i öfverensstämmelse med Utskottets hemställan, var det naturligtvis alldeles omöjligt för Utskottet att sammanjemka dessa olika meningar.

Jag tager mig därför friheten påyrka, att Första Kammaren, i likhet med den Andra, måtte bifalla hvad Utskottet i detta hänseende föreslagit.

Herr Statsrådet Abelin: Innan Kammaren går att fatta beslut i frågan, ber jag att få erinra att, derest Andra Kammarens beslut kommer att af Första Kammaren biträdas, följdén deraf blir, att exercisfältet Ljunghbyhed hädanefter möjligen icke kan begagnas af de två kavalleriregementen, som nu der hafva sin mötesplats.

Bostället Tostarps hedlotter sträcka sig såsom ett stort bälte tvärsöfver hela fältet, och å Sjöledens och Lökshusets hedlotter ligga regementenas vattningsställen. Andra Kammarens i öfverensstämmelse med Utskottets förslag fattade beslut måste jag sålunda på det bestämdaste bestrida; men skulle såsom ett sammanjemkningsförslag emellan Kongl. Maj:ts Proposition och hvad Utskottet tillstyrkt vilja hemställa, att Kammaren måtte besluta, att Riksdagen medgifver Kongl. Maj:t rätt att låta afsöndra ifrågavarande hedlotter mot de lägsta möjliga afgifter till arrendatorerna och icke till högre belopp, än dem Kongl. Maj:t i sin Proposition föreslagit.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets Utlåtande N:o 31, och dels af Herr von Geijer, att Kammararen, med afslag å den i nämnda Utlåtande förekommande hemställan, så vidt densamma vore stridande emot Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i ämnet, måtte samma Proposition bifalla.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Stats-Utskottets Utlåtande N:o 31, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på antagande af Herr von Geijers förslag, som besvarades med många ja och åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 17 och 18 dennes bordlagda Utlåtande N:o 6, i anledning af Herr J. Weners motion om emottagande i Riksbanken af enskilda bankers sedlar.

De i begge punkterna af Utskottets Utlåtande gjorda hemställanden bifollos.

Grefve Mörner, Oscar: Då jag misströstad om att kunna utverka någon ändring i hvad Banko-Utskottet uti detta Betänkande hemställt, uppträdde jag icke förut med något yrkande om afslag derå, men jag ber emellertid att nu få anmäla min reservation mot Kammararens beslut, synnerligast i afseende å första punkten af Betänkandet.

Grefve Mörner, Axel: Äfven jag anhåller att få nedlägga min reservation emot Kammararens nu fattade beslut, som jag icke kan gilla.

Föredrogs ånyo och bifollos Lag-Utskottets den 17 och 18 dennes bordlagda Utlåtande N:o 10, i anledning af väckt motion om ändring i gällande föreskrifter, rörande vilkoren för rättighet till grustägt å annans egor.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 17 och 18 dennes bordlagda Utlåtande N:o 11, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden, angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Sedan Herr Grefven och Talmannen först framställt proposition på bifall till Utskottets Utlåtande, men denna besvarats med nej, blandade med några ja, framställdes derefter proposition på afslag

derå, som besvarades med ja, blandade med några nej; och förklarade Herr Grefven och Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs ånyo Andra Kammarens den 17 och 18 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 165, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 17, angående Herr Per Erikssons motion N:o 231, om ändring uti 20 § af Instruktionen för cheferne vid Flottans båtsmanskompanier den 17 November 1818.

Grefve af Ugglas: Det går fort i afton med ärendenas behandling, men ehuru jag icke så noga satt mig in i nu förevarande Betänkande, har jag likväl svårt att gå in på hvad deruti blifvit föreslaget, och ber att få angifva mina skäl därför.

All rekrytering sker nu inför Konungens Befallningshafvande i kompanichefens närvaro, men här föreslås nu att, derest kompanichefen händelsevis skulle vara frånvarande, rekrytens uppvisande skulle kunna ega rum inför kronofogde eller länsman, utan att likväl förslaget talar ett ord om vidsträcktheten af rotehållarens rättighet att välja mellan dessa begge tjänstemän. Skola rotehållarne efter eget behag få vända sig till hvilken af dessa tjänstemän, som de sjelfva finna lämpligast?

Att komma in till Kongl. Maj:t med en skrifvelse så sväfvande som här är i fråga, anser jag icke vara i sin ordning, synnerligast då inga bättre skäl, än Betänkandet innehåller, blifvit derfor anförda, och får jag således, då jag, innan jag kan ingå på en förändring, vill se nyttan och behöfligheten deraf klart ådagalagd, yrka afslag å det af Andra Kammarens Utskott tillstyrkta, af Andra Kammaren gillade förslag.

Herr Faxé: Jag bör upplysa, att under de åtta år, jag tjänstgjort såsom landshöfding i Blekinge län, ingen båtsman antogs såsom rekryt, utan efter uppvisande inför kompanichefen och sedan kontraktet blifvit insändt till Konungens Befallningshafvande och der godkänt. I detta afseende ber jag att få för Herrarne uppläsa 20 § i Kongl. Maj:ts nådiga Instruktion den 6 April 1838, hvilken § lyder sålunda:

“Approbation af rekryter till båtsmän, så väl vid indelta som roterade båtsmanhållet, tillkommer ensamt kompanichefen eller den i hans ställe beordrade officer, hvilka det skall åligga att dervid — — —

Sedan rekryten blifvit behörigen approberad, skall rust- eller rotehållarne i landskontoret genast uppvisa och låta anteckna approbationsattesten, och derjemte aflemna ett exemplar af det med rekryten ingångna kontrakt, att der förvaras; åliggande det kompanichefen att noga tillse, det de kontrakt, som ingås, äro öfverensstämmande med ortens hufvudkontrakt och öfriga om båtsmäns rättighe-

ter utfärdade författningar, samt att inga för båtsmännens tjänstbarhet menliga öfverenskommelser deri inflyta.

Är ej kompanichef eller någon i hans ställe beordrad officer i landsorten närvarande vid de tillfällen, då rust- eller rotehållare har rekryt att tillsätta, uppvisas han till inskrifning hos Konungens Befallningshafvande, men karlen är icke antagen förr än kompanichefen eller den i hans ställe varande officer honom godkänt; och om den sålunda uppviste rekryten af dessa sedermera ogillas, anses rekryteringen såsom icke verkställd. Godkännes deremot rekryten, upphörrer vakansafgiftens beräkning från den dag, då hans uppvisande i landskontoret egde rum, äfvensom på vederbörande stationsbefälhåfvares pröfning må bero, huruvida, då hos landshöfdingeembetet uppvisad rekryt först efter längre tids förlopp af kompanichef besigtigas och kasseras, vakansafgift bör, med behörigt afseende på sig dervid företeende omständigheter, ega rum eller icke för den tid, kasserade rekryten i nummer qvarstått och af roten blifvit aflönad“.

Den egentliga afsigten med förändringen är sålunda, att man må kunna undgå att erlägga vakansafgiften, utan att uppvisa rekryt hos Konungens Befallningshafvande, om blott en attest öfver uppvisandet hos kronofogde eller länsman företes. Den, som sålunda blifvit uppvisad, är dock icke derigenom antagen till rekryt.

Jag tror att det vore bäst, att denna fråga blefve närmare utredd, och får på sådan grund anhålla, att föreliggande förslag måtte till ett af Kammarens Tillfälliga Utskott remitteras.

Grefve af Ugglas: Sedan Herr Faxe uppläst 20 § i 1838 års Instruktion om huru förhållas skall vid båtsmans antagande, måste jag erkänna att jag missuppfattat denna sak, hvilken jag trodde vara lika med gällande bestämmelser om antagande af rekryt vid indelta arméen. Nu finner jag, att antagandet här beror ensamt af kompanichefen och att meningen endast är att för beräkning af tiden, då vakansafgift bör upphöra att erläggas, få en attest öfver rekrytens uppvisande af kronofogde eller länsman, i stället för att låta rekryten uppvisas inför Konungens Befallningshafvande. Då saken förhåller sig så, medger jag att en del af mina anmärkningar sakna befogethet; men jag tror likväl, att det vore skäl att låta frågan litet närmare utredas, än som skett inom Andra Kammaren, innan man här beslutar sig för en underdånig skrifvelse i ämnet.

Jag får derföre förena mig med den siste talaren i hans yrkande att frågan måtte till ett Tillfälligt Utskott remitteras.

Efter härmed slutad öfverläggning, beslöt Kammaren, uppå gjord proposition, att för frågans vidare utredning hänvisa densamma till ett Tillfälligt Utskott; hvarefter Herr Grefven och Talmannen hemställde, att frågan skulle öfverlemnas till behandling af Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2, hvilket bifölls.

Föredrogs ånyo Andra Kammarens den 17 och 18 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 166, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 15, med anledning af Herr Z. Grapes motion N:o 159, angående förändrade bestämmelser i afseende å kompetens till åtskilliga tjänster inom Norrbottens län.

Herr Bergman: Med anledning af Andra Kammarens beslut, som nu föreligger till behandling, föranledt af den inom samma Kammarer väckta motionen, som afser afhjelpande af de olägenheter, som anses uppkomma derigenom, att tjänstemännen inom nordligare delen af Norrbottens län ej förstå finska språket, som af befolkningen derstädes allmänt talas, anhåller jag att få meddela några upplysningar rörande språkförhållandena inom länet, hvilka inhemtas af länsstyrelsens sednaste femårsberättelse. Det heter deri:

“I afseende å språkförhållandena förekommer i öfrigt:

“i *Torneå lappmark*, att Lapparne derstädes tala både lappska och finska språken, under det att hemmansegare och nybyggare vanligen tala endast finska, på hvilket sednare språk religionsöfnin-garne hållas;

“i *Luleå lappmark* tala lapparne sitt eget språk lappska, och den jordbrukande befolkningen, som består af inflyttande svenskar och finnar, tala hvardera sitt språk. Finnarne bebo den norra och nordöstra delen af Gellivara socken samt svenskarne den sydöstra och södra delen af samma socken äfvensom Jockmocks socken. Gudstjensten i Gellivara förrättas på alla tre språken, men i Jockmock på svenska och lappska språken;

“i *Piteå lappmark* tala Lapparne sitt språk lappska, och en del af dem förstå och tala svenska; den jordbrukande befolkningen talar svenska, och gudstjensten förrättas på svenska och lappska språken.

“Inom alla lappmarkerna begagnas svenska språket vid alla domstolarne, och nyttjas då *tolk* för de olika språken.

“I nedre landets i tabellen upptagna finska socknar är finska språket allmänt, och utom tjänstemännen och ståndspersoner är det endast en och annan bland allmogen, som förstår och talar svenska. Gudstjensten förrättas endast på finska, undantagandes i Haparanda stad, der det stundom predikas på svenska. Rättegångsförhandlingarne föras på svenska språket och med begagnande af *tolk*.

“Med anledning af dessa språkförhållanden måste prester, skollärare och länsmän i dessa kommuner, utom svenska, förstå och kunna tala det eller de språk, som begagnas af allmogen. Domhufvanden deremot förstår icke alltid det språk, som parterna och nämndemännen tala, utan måste meddelandet dem emellan ske genom *tolk*, hvilket onekligen försvårar rättsförhandlingarne, särdeles i brottmål. Af de i länets norra domsaga varande sju tingslag är det endast i tvänne, der allmogen talar svenska; i de öfriga fem tingslagen är allmogens språk finska, och det blefve säkerligen till stor fördel för rättsskipningen, särdeles för allmogen, om domaren vore fullt mäktigt finska språket.“

Det är således icke endast finska utan äfven lappska, som den ej svenska delen af allmogen inom dessa trakter talar; och af samma femårsberättelse visar sig, att af befolkningen inom länet år 1865 16,426 personer talade finska och 4,469 lappska språket.

Tjänstemännen inom dessa kommuner tillsättas dels af Kongl. Maj:t, dels af Konsistorium och dels af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

De som tillsättas af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande äro länsmännen, och alla dessa tjänstemän tala och förstå, utom svenskan, äfven det eller de språk som begagnas af allmogen inom tjänstgöringsdistriktet; hvarjemte de personer som förordnats till länsmän, åtminstone under de sista tio åren, kunde vid tillträdet af sina tjänstebefattningar både tala och förstå allmogespråket inom de kommuner, der de fått sin tjänstgöring sig anvisad. Förhållandet måste äfven vara sådant, ty det är af högsta vikt, att länsmännen, som äro i nästan daglig beröring med allmogen, förstå det språk, som af befolkningen talas.

Samma förhållande är äfven med presterskapet, hvilket tillsättes af konsistorium. Presterskapet måste nödvändigt kunna tala och förstå det språk, som begagnas inom de distrikt, der de skola förätta gudstjenst och besörja religionsundervisningen. Sådant är förhållandet för närvarande, och föreskrifter härom finnas äfven. Af hvad motionären i sitt förslag yttrar framgår, att äfven han medgifver riktigheten af nu omförmälda förhållanden.

Till följd häraf vill det synas, som om den väckta motionen och det inom Andra Kammaren fattade beslutet icke afsåge sådana tjänstemän, som förordnas af Konsistorium eller Konungens Befallningshafvande, utan dem Kongl. Maj:t tillsätter. Om man nu genomläser Andra Kammarens beslut, af innehåll att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t framställa behovet och nödvändigheten af sådana föreskrifter, genom hvilka vid tillsättningen af tjänstebefattningar inom de delar af Norrbottens län, der finska språket talas, företräde beredes sådana i öfrigt kompetente sökande, som styrkt sig mäktige finska språket, så skulle man nästan komma till den slutsats, att Kammaren begärde, det Kongl. Maj:t ville meddela föreskrifter, ländande till efterrättelse för honom sjelf. För öfrigt är jag öfvertygad om, att Kongl. Maj:t, som icke saknar kännedom om språkförhållandena inom den ort, som nu är i fråga, vid tillsättning af ortens tjänstemän ej underlåter att taga i betraktande, förutom de sökandes tjänstemeriter, äfven deras insigter i finska språket.

Såsom styresman för det län, hvarom nu är fråga, anser jag mig böra yrka hvarken bifall till eller afslag å motionen, utan inskränker mig till att endast meddela de upplysningar, hvartill jag varit i tillfälle.

Herr Beckman: Den föregående talaren har gifvit en så fullständig utredning åt frågan, att föga återstår för mig att tillägga. Jag instämmer fullkomligt med honom deruti, att det är högst olämpligt, att uti de trakter, der finska språket allmänt talas, tjänstemän tillsättas, som icke äro mäktiga detta språk. Jag vet ock, att lokal-

myndigheterna härvid fästa synnerligt afseende, och att, der så låter sig göra, de icke förordna några tjenstemän, som ej kunna tala finska. Men önskligt vore, om äfven de befattningar, som af ortmyndigheterna icke tillsättas, t. ex. domare och läkarebefattningarne, bekläddes med sådana personer, som utan tolk kunde kommunicera sig med den finska befolkningen. Jag delar visserligen den siste talarens åsigt, att det är olämpligt att, såsom ordalagen i det föreliggande förslaget lyda, begära det Kongl. Maj:t skulle utfärda några föreskrifter i berörda hänseende, emedan dessa föreskrifter till en betydlig del skulle komma att gälla Kongl. Maj:t sjelf, men deremot tror jag det vara skäl uti, att Representationen på något sätt uttalar sig rörande behovet i detta fall och tillkännagifver sin önskan. Möjligen finnas äfven — något som jag dock icke bestämdt vågar påstå — tjenstemän i dessa trakter, som icke tillsättas hvarken af Kongl. Maj:t eller ortmyndigheterna, Konungens Befallningshafvande och Konsistorium, och om detta är händelsen, så innebär det ett ytterligare skäl att hos Kongl. Maj:t göra en framställning i den syftning, som uti Andra Kammarens beslut finnes angifven; och skulle äfven, såsom jag redan för min del medgifvit, anmärkning kunna göras mot de begagnade ordalagen, vågar jag dock tro, att i ett fall sådant som detta mindre afseende behöfver fästas dervid, då meningen endast är att bringa till Regeringens kännedom Representationens önskan uti ifrågavarande hänseende, hvarföre jag icke har någonting emot att biträda hvad Andra Kammaren beslutat.

Herr von Koch: Jag får vördsamt anhålla, att Kammaren måtte besluta, att till sitt Tillfälliga Utskott N:o 2 remittera äfven det nu föredragna protokollsutdraget, på det att, innan Kammaren fattar sitt beslut deröfver, frågan måtte erhålla en ytterligare och väl behöflig utredning. Att döma efter det betänkande, som Andra Kammarens Tillfälliga Utskott i saken afgifvit, synes det, som om någon fullständig utredning af ämnet ej legat till grund för Andra Kammarens beslut, ty nämnda Utskott har ansett frågan endast såsom en lokalangelägenhet. Jag betvivlar således, att denna Kammares ledamöter, oansedt de värderika upplysningar som nu under diskussionen blifvit meddelade, kunna vara i tillfälle att genast med all erforderlig sakkunskap företaga detta ärende till slutligt afgörande.

Herr Berlin: Jag instämmer fullkomligt med de talare, som framhållit vigten af denna fråga, och tillåter mig att i sammanhang dermed fästa uppmärksamheten på en omständighet, som icke torde vara Kammaren obekant. Det har nemligen blifvit lagdt oss svenskar och vår Regering till last, att vi icke gjort tillräckligt för att afhjelpa den stora brist på böcker, tryckta på finska språket, som föregifvits hafva gjort sig gällande bland den rätt talrika finska befolkningen inom våra landamären. Jag tror dock, att en ännu svårare beskylldning drabbar oss, om vi till denna befolkning skicka domare och andra tjenstemän, som ej kunna förstå eller uttrycka sig på befolkningens språk. Jag medgifver för öfrigt, att de ordalag, som Andra Kammaren uti sitt i ämnet fattade beslut begagnat, icke

äro fullt lämpliga eller tillämpliga på alla förhållanden; och torde det kanske därför vara skäl att remittera frågan till denna Kammares Tillfälliga Utskott N:o 2, för att få den ytterligare utredd och granskad; ehuru jag för min del måste bekänna, att jag ej skulle hafva något emot att bifalla Andra Kammares förslag, alldenstund jag anser ordalydelsen i förhållande till sjelfva saken vara af ringa vikt.

Grefve af Ugglas: Äfven jag instämmer i den här framställda begäran om frågans remitterande till ett af Kammares Tillfälliga Utskott. Jag har dertill en ytterligare anledning, förutom dem som af föregående talare blifvit anförda. I motionen åsyftas endast den finska befolkningen och det finska språket. Den förste talaren upplyste dock, att i de nordligaste trakterna finnes en, ehuru fåtalig, befolkning som talade lappska språket. Äfven för denna befolkning synes mig något böra göras, på det den må komma i åtnjutande af välgerningarne af religionsundervisningen, framställd på ett för befolkningen lättfattligt sätt, och rättvisans skipande på deras språk. Lapparne tillhöra dock vårt folk och få ej betraktas såsom en kast, den der skall dö bort, utan böra på allt möjligt sätt göras delaktiga af civilisationens välsignelser. Detta utgör, såsom sagdt är, för mig en ytterligare anledning att förorda sakens öfverlemnande till ett af Kammares Tillfälliga Utskott.

Herr Fröman: Äfven jag är i tillfälle att vitsorda, att många svårigheter inträffa, synnerligast i brottmålsransakningar, då domaren icke förstår ett ord af det språk, hvaraf parter och vittnen begagna sig, och således blir helt och hållet beroende af tingstolken. Det har gifvits exempel på, att utslag blifvit af domaren på svenska språket riktigt afkunnade, men af tingstolken oriktigt öfversatta för den tilltalade. Ett sådant fall har förekommit under den tid, jag haft förtroendet att vara Riksdagens Justitie-ombudsman. Den tilltalade reste från tinget, nöjd med det besked han af tingstolken erhållit, men hvilket var fullkomligt oriktigt. Förhållandet blef bekant, då fänglistorna inkommo till granskning och föranledde till anmärkning. Till följd af detta och andra exempel är jag öfvertygad om den stora vigten af, att några förfoganden vidtagas i den syftning Andra Kammares beslut afser. Det torde dock vara nödigt att noga tillse, det de bestämmelser, som meddelas, verkligen kunna efterlefas. Jag tror nemligen, att åtskilliga betänkligheter och svårigheter komma att vid tillämpningen möta. Befolkningen är nemligen ganska fåtalig inom de finska distrikten, och isynnerhet är ståndspersonernas antal derstädes särdeles obetydligt. Man kan därför icke förutsätta, att många ynglingar från dessa trakter skola egna sig åt lagfarenhetens studium. Om likväl, såsom Andra Kammarerna föreslagit, en i finska språket hemmastadd jurist obetingadt skulle hafva företräde framför medsökande, kunde lätt hända, att ej mer än en fullt kompetent sökande komme att anmäla sig, och att, till men för befatt-

ningarne, förtjenst och skicklighet icke kunde i samma mån göra sig gällande vid dessa befordringar som eljest. Deremot tror jag, att, om personer, som egna sig åt domarevärf och hafva någon fallenhet för språkliga studier, vid yngre år uppoffra någon tid på finska språkets inlärande, de på ett eller annat år skola kunna inhemta den för deras kall erforderliga språkkunskapen. Om derföre någon skrifvelse i ämnet kommer att aflätas, hvilket jag ej vill sätta mig emot, så tror jag ej, att den bör stiliseras på det sätt Andra Kammararen ansett lämpligt, och detta är anledningen hvarföre jag sluter mig till dem, som yrkat frågans öfverlemnande till ett af denna Kammares Tillfälliga Utskott.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels antagande af Andra Kammarens i frågan fattade beslut och dels att frågan skulle för vidare utredning hänvisas till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på antagande af Andra Kammarens beslut, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på frågans hänvisning till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2, hvarvid svarades ja.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Andra Kammarens den 18 dennes bordliga protokollsutdrag N:o 173, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 20, angående förening af folkskolelärare-, klockare- och orgelnisttjänster.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna Utlåtanden och Memorial, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 47, i anledning af återremiss i fråga om utgörande antingen in natura eller efter markegångspris af den spanmål, som blifvit anslagen till de svagare rotarne vid Westmanlands regemente;

N:o 48, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om fyr- och båkafgiftens upphörande för fartyg, gående emellan inrikes orter, och nedsättning för öfriga fartyg;

N:o 49, med svar å återremisser samt förslag till sammanjemkning eller voteringspropositioner, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under Riksstatens särskilda Hufvudtitlar;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 9, angående vilkoren för bränvins tillverkning:

Banko-Utskottet:

N:o 7, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om bankovinstens användande;

Lag-Utskottet:

N:o 12, i anledning af väckta motioner om ändringar i skiftesstadgan den 9 November 1866;

N:o 13, i anledning af väckt förslag om rätt att meddela inteckningssäkerhet i åbyggnader å landet;

N:o 14, i anledning af väckt förslag om ändring i Kongl. Förordningen angående ändring eller utrifning af vattenverk den 20 Januari 1824;

N:o 15, i anledning af väckta motioner om ändring i 20 kap. 6 § Byggningsbalken;

Herr vice Talmannen: Då det torde vara företrädesvis af vigt, att de förslag till voteringspropositioner, som afgifvits af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 49 och af Banko-Utskottet i Memorialet N:o 7, såsom inverkande på statsregleringen, så snart ske kan varda slutligen behandlade, får jag vördsamt föreslå, att dessa Memorial måtte blifva satta främst på föredragningslistan för nästinfallande sammanträde.

Detta förslag bifölls.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskiljdes kl. 4 8 eftermiddagen.

In fidem
O. R. Themptander.